

4. ÖĞRENME ALANI: BİLİM, TEKNOLOJİ ve TOPLUM

TEKNOLOJİ ve TOPLUM (4.öğrenme alanı-1.kazanım)

Teknoloji: Bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, kullanılan araç, gereç ve aletleri, bunların kullanım biçimlerini kapsayan uygulama bilgisi, uygulamayı bilimidir.

Teknolojinin Olumlu Ve Olumsuz Yönleri

OLUMLU YÖNLERİ	OLUMSUZ YÖNLERİ
◆ Sabahları saatle uyanmamız ve Otobüs,otomobil gibi taşıtlarla okula ve işe gitmemiz.	✿ Kültürümüz ve yaşam biçimimizde değişikliklere sebep olması
◆ Dünyanın birçok yerinde sevdiğimizle kısa sürede iletişim kurduğumuz için kendimize çok vakit ayırabilmemiz.	✿ Sanal ortamdaki yaklaşmanın yüz yüze iletişimi uzaklaştırması sebebiyle insanların yalnızlığa sürüklenmesi
◆ Cep telefonu,tablet ve bilgisayar gibi araçları günlük hayatta çok sık kullanmamız.	✿ Zamanını ekranlar ve sanal ortamda geçiren bireylerin aileleri ve arkadaşlarıyla iletişiminin azalması
◆ Hızlı yolculuk yapmamız ve ev işlerini kısa sürede bitirmemiz.	✿ Sosyal medya üzerinden yapılan paylaşımlar insanlarda şiddet ve saldırganlık duyguları uyandırabilir.
◆ Bankacılık işlemlerini birkaç tuşla bitirmemiz.	

BİLGİ NOTU: Sanal ortamda iletişimin artması geleneklerimizde önemli değişikliklere neden oldu. Geçmişte bayram öncesinde uzakta yaşayan sevdiğimizlere **kart** gönderilirken cep telefonlarının kullanılmaya başlaması ile **kısa mesaj** gönderilmeye başlandı.

Önceden hastanede tedavi olmak için sabahın erken saatlerinde sıra almak için hastaneye gidilirdi. Günümüzde <https://www.mhrs.gov.tr/Vatandas/> Genel Ağ adresine bağlanarak veya **ALO 182**'yi arayarak tedavi için randevu alınabilmektedir.

DOĞRU ve GÜVENİLİR BİLGİ (4.öğrenme alanı-2.kazanım)

Medya: İnsanlar arasında iletişimi sağlayan gazete, dergi, radyo, televizyon ve Genel Ağ gibi kitle iletişim araçlarının tümüne **medya** denir.

Günümüzde bilgiye ulaşma araçlarının başında internet gelmektedir. Merak ettiğimiz bir haberden, hazırlanacak ödevlere, hava durumundan, spor karşılaşması sonuçlarına kadar birçok konuda internete başvuruyoruz. İnternete bilgisayar, tablet ve cep telefonları gibi araçlarla ulaşıyoruz.

Geçmişte ise bilgiye ulaşmak günümüzdeki kadar kolay değildi, epey zamanımızı alıyordu. Bilgiye ulaşmak için kitaplara, dergilere, ansiklopedilere başvurmak gerekiyordu. İnternette birlikte saniyeler içinde bilgiye ulaşabilmekteyiz.

Bilgi edinmek istediğimiz konu ile ilgili arama motoruna birkaç kelime yazmamız yeterlidir. Yaptığımız aramanın sonucunda yüz binlerce, bazen milyonlarca bilgi bize sunulmaktadır.

İnternet sayesinde bilgiye ulaşmak oldukça kolaylaşmıştır ancak başka bir sorun ortaya çıkmıştır. Arama motoru bize çok sayıda bilgi sunmaktadır. Bu durum bize “Bu bilgilerin hangileri doğru ve güvenilir?” sorusunu aklımıza getirmektedir. İnternette ulaştığımız bilgilerin önemli bir kısmı kontrolden geçmemiştir. Bu nedenle internette karşımıza çıkan bilgilerin tamamını doğru ve güvenilir kabul edemeyiz.

Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmanın ipuçları

- ➔ Bir tek internet sitesinden alınan bilgiye ile yetinilmemelidir, elde edilen bilgi farklı internet sitelerindeki bilgilerle, kitap, ansiklopedi gibi kaynaklarla ve uzman görüşleriyle karşılaştırılmalıdır.
- ➔ Güvenilir ve doğru bilgi verdiği bilinen internet sitelerinden yararlanılmalıdır.
- ➔ Resmi sitelerin yani “gov” uzantılı (www.meb.gov.tr gibi) ya da “edu” uzantılı eğitim sitelerinin (www.selcuk.edu.tr gibi) daha güvenilir bilgiler içerdiği unutulmamalıdır.
- ➔ Araştırdığımız konuyu **turnak** içinde (“ ”) aramanın daha doğru sonuçlara ulaşmamızı sağlayacağı dikkate alınmalıdır.
- ➔ Ulaştığımız bilgi, “**Ne? Nerede? Ne zaman? Nasıl? Niçin/neden? Kim?**” (5N 1K) sorularına doğru ve tutarlı cevaplar verebilmelidir.
- ➔ Bilgilerin güncel olup olmadığı dikkate alınmalıdır.

SANAL ORTAMDA GÜVENLİK (4.öğrenme alanı-3.kazanım)

İnterneti nasıl kullanmalıyız?

Günümüzde interneti yaşamımızın hemen her alanında kullanmaktayız. Herhangi bir konuda araştırma yapmaktan tutun da **alışverişe, bankacılık işlemlerine** kadar pek çok işlemi internet sayesinde yapabiliyoruz. Ancak bize birçok kolaylık sağlayan interneti güvenli kullanmadığımızda karşılaşabileceğimiz tehlikeler bulunmaktadır. İnternette karşılaşabileceğimiz tehlikeler şunlardır:

İnternette yaşamımıza uygun olmayan pek çok içeriklerle karşılaşabiliriz. Arkadaş gibi görünen kötü niyetli insanlar karşımıza çıkabilir. Bu kişiler bizden **fotoğraf, kimlik bilgileri, adres, telefon, şifre gibi kişisel bilgilerimizi** isteyebilir. Bu gibi bilgileri ele geçirdiklerinde bizim kimliğimize bürünebilirler. Banka hesaplarından para çekebilir, alışveriş yapabilirler. **Kimlik bilgilerinin çalınması anlamına gelen “kimlik hırsızlığı”** başımıza bunun gibi birçok sorun açabilir. Bu gibi dolandırıcılar; örneğin e posta göndererek yapılan çekilişte ödül kazandığımızı yazabilirler. Bu ödülü almak için bir ödeme yapmamızı isteyebilirler. Kısaca internet dolandırıcılığı ile karşı karşıya kalabiliriz. Bunlar kanunlarda suç olarak belirtilmiştir.

İnternetteki resim, müzik, video ve program dosyalarını indirmek bilgisayarımıza zarar verebilir. Bu dosyalarda bilgisayarımızın saldırılara açık hale gelmesine neden olan virüsler bulunabilir.

Sanal ortamdaki tehditlere karşı alınması gereken önlemler

- ✿ İnternette bulunan, okunan bilgi ve haberlerin hepsi **doğru olmadığı unutulmamalıdır.**
- ✿ Kötü niyetli, şifre ve kişisel bilgilerimizi isteyen kişilerle bu **bilgileri paylaşmamalıyız.**
- ✿ İnternette uzun zaman geçirmemeli, **zamanı iyi kullanmalıyız.**
- ✿ Bu mesajı 10 kişiye gönderirsen şans kapını çalacak gibi **e-postaları dikkate almamalı, başkalarına iletmemeli ve hemen silmeliyiz.**
- ✿ Büyüklerimizle güvenli olan internet sitelerinin adreslerini belirleyip **her siteye güvenmemeliyiz.** Her dosyayı **indirmeye çalışmamalı, virüslerden koruyan programlar kullanılmalıdır.**
- ✿ Bilmediğimiz herhangi bir durumla karşılaştığımızda **büyüklerle ve öğretmenlere danışılmalıdır.**
- ✿ Büyüklerimizin izni olmaksızın **ev ve okul dışında internet olan yerlere gitmemeli, şüpheli bir durum olduğunda büyüklerimiz mutlaka bilgilendirilmelidir.**

İnternette güvenli alışveriş için yapmamız gerekenler

- İyi bilinen, güvenilir sitelerden alışveriş yapmalıyız.
- Başka bir internet sayfası üzerindeki ya da posta ile gelen bağlantılardan değil, doğrudan internet adresi yazarak alışveriş sitesine bağlanmalıyız.
- İnternet kafe gibi internetin ortak kullanıldığı alanlar yerine kişisel bilgisayarlarımızı kullanmalıyız.
- Ödeme sayfasının güvenli olduğunu anlamak için adres çubuğunda "https" yazdığından emin olmalıyız.
- Parola ve şifre gibi bilgilerimizi kimseyle paylaşmamalıyız.
- Ödeme sırasında kişisel bilgiler girilirken sanal klavye kullanmalıyız.
- Güvenlik önlemlerinin olmasına dikkat etmeliyiz.

BİLİM İNSANLARININ ORTAK ÖZELLİKLERİ (4.öğrenme alanı-4.kazanım)

Buluş (icat): Bir şeyi ilk kez ortaya koymaya veya icat etmeye denir. Telefonun bulunması gibi

Mucit: Buluş (icat) yapan kişiyse denir. Alexander Graham Bell (telefon)

Keşif: Önceden var olan fakat ortaya çıkmamış şeylerin ortaya çıkarılmasıdır.

Kaşif: Keşif yapan kimseye denir.

BULUŞLAR ve İNSAN YAŞAMINA ETKİSİ

BULUŞ-TEKNOLOJİK ÜRÜN	İNSAN YAŞAMINA ETKİSİ
YAZI	---- Bilginin unutulmasını engellemiş, bilginin kalıcı olmasını sağlamıştır.
TEKERLEK	---- Ulaşım araçlarının gelişmesini, ulaşımın hızlı ve kısa sürede gerçekleşmesini sağladı.
ATEŞ	---- Isınma ve evlerde kullanılan fırınların geliştirilmesini sağlamıştır.
TELEFON	---- Uzaklarla insanların kısa sürede haberleşmesini sağlamıştır.
AŞI	---- İnsanların hastalığa bağışıklık kazanmasını sağlamıştır, insanlar hastalıklardan korunmuştur.
PUSULA	---- Denizlerde ulaşımın güvenli yapılmasını sağlamıştır.
BARUT	---- Ateşli silahların yapılmasını sağlamıştır, insanlar düşmanına karşı güvende olmuştur.
BİLGİSAYAR	---- İnsanlar birçok işlerini bir arada yapabilmıştır. Daha çok bilginin dijital ortamda uzun yıllar saklanabilmesini sağlamıştır.

Buluş Yapan Ve Bilim İnsanın Ortak Özellikler Kavram Haritası

KİM BULDU ?	NE BULDU ?
John Logie BAİRD	TELEVİZYON
Guiglielmo MARCONİ	RADYO
Alexander Graham BELL	TELEFON
Samuel MORSE	TELGRAF , MORSE ALGABESİ

BİLİM İNSANI	ÖZELLİĞİ
CAHİT ARF	<p>---- Matematikçidir.</p> <p>---- Kendi adıyla “Arf Teoremini” geliştirdi.</p> <p>---- 10 TL nin arkasında fotoğrafı vardır.</p>
İSAAC NEWTON	<p>---- Fizik, matematik, astronomi bilginidir.</p> <p>---- Aynalı teleskobu geliştirdi.</p> <p>---- Yer çekimi kanununu buldu.</p>
Aziz SANCAR	<p>--- ABD Ulusal Bilimler Akademisine seçilen ilk Türk’tür.</p> <p>--- DNA harita araştırması sayesinde 2015 yılında Nobel Kimya ödülünü kazanmıştır.</p>
ALBERT EINSTEIN	<p>--- Fizikçi ve Matematikçidir.</p> <p>--- 1921 yılında Nobel Fizik ödülünü kazanmıştır.</p>
EDİSON	<p>---- Fizik, bilginidir.</p> <p>---- “Ampul” u bulmuştur.</p>
İBN-İ SİNA	<p>---- Mikrobun hastalıklara sebep olduğunu bulmuştur.</p> <p>---- Tıp alanında çok önemlidir.</p> <p>---- Avrupa’da “avicenna” adıyla tanınmış ve eserleri Avrupa üniversitelerinde okutulmuştur.</p>
İBN-İ HALDUN	<p>---- Sosyoloji biliminin kurucusudur.</p> <p>---- Döneminin önemli tarihçilerindendir.</p>
LUİS PASTÖR	<p>---- Fizik, kimya ve tıp alanında çalıştı.</p> <p>---- Kuduz aşısını buldu.</p>
OKTAY SİNANOĞLU	<p>---- Matematik, kimya ve biyoloji alanında çalıştı.</p> <p>---- Matematikle ilgili kuram geliştirdi.</p>
GAZİ YAŞARGİL	<p>---- Beyin ve sinir sistemi üzerinde çalıştı.</p> <p>---- Mikro cerrahi tedavisi ile beyin tümörlerini yok etti.</p> <p>---- “Dünya Beyin Cerrahları Birliği” tarafından “Yüzyıl’ın Adamı” seçildi.</p>

Bilim İnsanlarının Özellikleri:

- ➡ İyi bir gözlemcidir.
- ➡ Şüphecidir, her şeyi olduğu gibi kabul etmez.
- ➡ Eleştirelidir, eleştiriye açıktır.
- ➡ Meraklı, sorgulayıcı, araştırmacıdır.
- ➡ Sabırlı ve kararlıdır.
- ➡ Planlıdır, zamanı iyi kullanır.
- ➡ Tarafsız ve önyargısızdır.

BİLİMSEL ETİK (4. öğrenme alanı-5. kazanım)

Araştırma ve Kaynak Kullanma Yöntemi:

1. Araştırma konusunu seçmek
2. Araştırma konusu hakkında bilgi edinebileceğim kaynakları temin etmek
3. Bilgi kaynaklarından araştırma konusuna uygun bilgileri derlemek
4. Edindiğim bilgileri asıllarını koruyarak not almak
5. Kaynakça hazırlamak

Telif: Kitap yazmak, resim, heykel, beste yazmak, sanat eseri meydana getirmektir.

Telif hakkı: Fikir ve sanat eserini oluşturan kişinin eserden doğan haklarına denir.

Sürelili yayın: Düzenli aralıklarla yayımlanan gazete ve dergilere süreli yayın adı verilir. Süreli yayınlar, günlük, haftalık, aylık veya yıllık olarak yayımlanabilir.

Ansiklopedi: Belli bir yöntemle göre düzenlenen; herhangi bir konu hakkında ayrıntılı bilgi içeren, genellikle birkaç ciltten oluşan kitaplara ansiklopedi adı verilir

Kaynakça: Yararlanılan kaynakların araştırma sonunda belirtildiği bölüme denir.

Kaynakça bölümünde ;

1- Yazarın adı soyadı **2-** Kitabın adı **3-** Kitabın yayınevi **4-** Basıldığı yer ve tarih bulunur.

ÖRNEK:

Kitap Örneği: KARABIYIK, Erol, Deyimler Sözlüğü, Üner Yayıncılık, Ankara, 1993

Dergi Örneği: Bilim Çocuk Dergisi, Sayı 108, 2007

Ansiklopedi Örneği: Gençler İçin A'dan Z'ye Genel Kültür Ansiklopedisi, Cilt 2, İstanbul 2003.

İnternet Sitesi Örneği: www.tdk.gov.tr

BİLGİ NOTU: Kaynak belirtilmezsek eseri hazırlayan insanların **emeğine saygı göstermemiş oluruz.**

5. ÖĞRENME ALANI: ÜRETİM, DAĞITIM ve TÜKETİM

ÇEVREMİZDEKİ EKONOMİK FAALİYETLER (5.öğrenme alanı- 1. Kazanım)

Ekonomik Faaliyetler İle İlgili Kavramlar:

Üretim: Yaşadığımız çevredeki kaynakları kullanarak yeni ürünler elde etmeye üretim denir.

Tüketim: Üretilen malın kullanılması veya hizmetten yararlanılmasına tüketim denir.

Enerji: Maddede olan ısı, ışık biçiminde ortaya çıkan güce enerji denir.

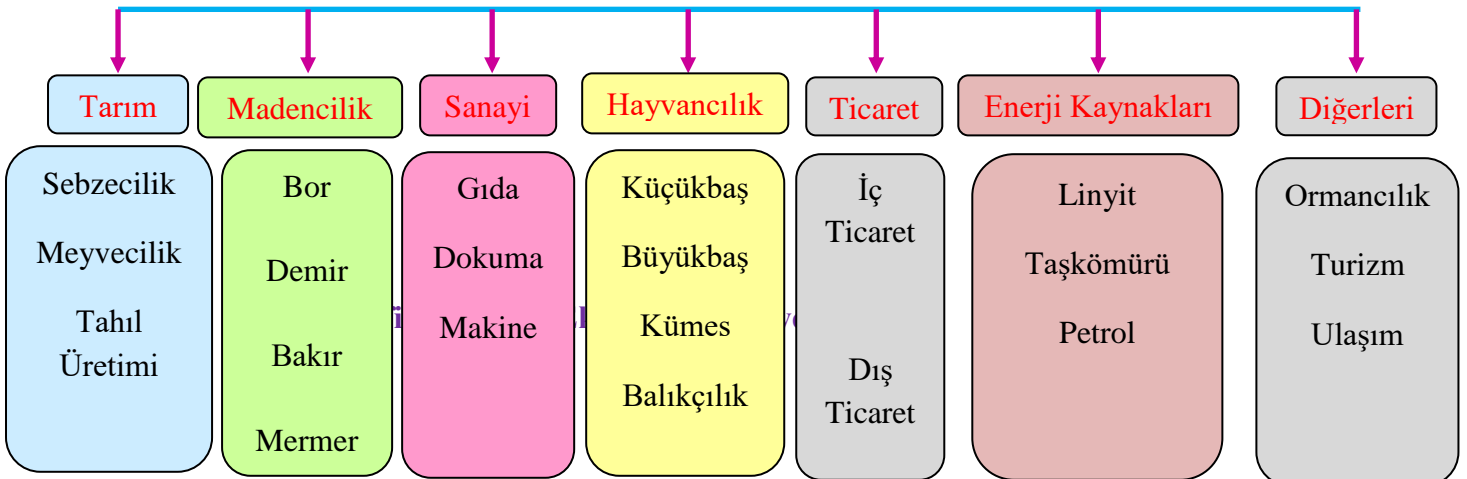
İhracat (dış satım): Bir ülkenin ürettiği bir malı başka bir ülkeye satmasına ihracat denir.

İthalat (dış alım): Bir ülkenin başka bir ülkeden mal almasına ithalat denir.

Ticaret: Kar elde etmek amacıyla yapılan alım-satım etkinliğine ticaret denir.

Ekonomik Faaliyet: İnsanların yaşamlarını devam ettirebilmek ve geçimlerini sağlayabilmek için yaptıkları faaliyetlere ekonomik faaliyet denir.

EKONOMİK FAALİYETLER ŞEMASI

TARIM: Kıyı ovalar, düzlük alanlar ve akarsu vadilerinde yapılır. Güney Doğu Anadolu Projesi'nin (GAP) devreye girmesi su sorununu en aza indirmiştir. Sulama sorununun olmadığı Şanlıurfa ve çevresinde pamuk, mısır ve pirinç üretimi yapılabilmektedir.

Karadeniz kıyıları her mevsim yağış alan bir iklim özelliğine sahiptir. Bu nedenle Giresun, Ordu, Trabzon, Rize ve çevresinde kıyılarında yağış ve neme fazla ihtiyaç duyan **çay, fındık ve mısır** üretimi yaygındır.

Akdeniz ve Ege kıyılarındaki verimli ovalarda yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise ılık ve yağışlı geçer. Bu nedenle **Antalya, Muğla, Mersin, İzmir** ve çevresinde kıyılarında **pamuk, zeytin, turuncgiller (limon, portakal, mandalina) ve üzüm** üretimi yapılır.

Ülkemizin **iç kesimlerindeki Konya, Ankara, Niğde, Karaman** ve çevresinde yağış yetersiz olduğundan su ihtiyacı fazla olan tarım ürünlerini yetiştirmek zordur. Bu iller ve çevresindeki geniş ova ve platolarda **buğday, arpa ve şeker pancarı** üretimi yaygındır.

HAYVANCILIK: Baharda yeşeren otlaklar, yazın yağış alan alanlar, akarsu boyları ve kıyılarda yapılır. İklim, yeryüzü şekilleri ve bitki örtüsü gibi coğrafi özelliklere bağlı olarak ülkemizin değişik yerlerinde hayvancılık faaliyetleri yapılır.

Erzurum-Kars yöresinde yaz yağışları fazla olduğu için **otlak alanlar geniştir**. Bu durum **büyükbaş mera hayvancılığının** bu çevrede gelişmesini sağlamıştır.

Karasal iklimin etkisiyle bozkır bitki örtüsünün yaygın olduğu **Konya, Ankara** ve çevresinde **küçükbaş hayvancılık** gelişmiştir.

Nüfusun fazla olduğu İstanbul, Ankara, Bursa, İzmir gibi şehirlerin çevresinde **kümes hayvancılığı** önemli bir ekonomik faaliyettir.

Bursa ve çevresinde **ipek böcekçiliği** yapılır. İpek böceği, dut yapraklarını yiyerek beslenir ve ipeği koza hâline getirir.

Arıcılık, çam ormanları ve meyve bahçeleri olan yerlerde yapılır. **Muğla, Ordu, Erzurum, Rize, Erzincan, Kars ve Hakkâri**'de arıcılık yaygındır.

Balıkçılık, deniz, akarsu ve göllerin bulunduğu yerlerde yapılır.

SANAYİ: İnsanların ham maddeleri, işlenmiş veya yarı işlenmiş ürün hâline getirmek için yaptıkları faaliyetlerin tümüne sanayi denir. İklim özellikleri, yeryüzü şekilleri ve ulaşım ağı bir yerde sanayi faaliyetlerinin yapılmasında belirleyici özelliklerdir. Yeryüzü şekillerinin sade, iklim koşullarının ılıman ve ulaşım ağının gelişmiş olduğu yerler sanayi tesisi kurmak için uygundur. **İstanbul, Bursa, İzmir, Adana, Gaziantep** sanayinin geliştiği illerimizden bazılarıdır. Bunun yanında yeryüzü şekillerinin dağlık ve engebeli, iklim özelliklerinin sert, ulaşım ağının yeterli olmadığı yerlerde sanayi tesisi kurmak oldukça zordur. **Muş, Hakkâri, Ardahan, Gümüşhane, Sinop** sanayinin yeterince gelişmediği illerimiz arasındadır.

TİCARET: Sanayi faaliyetlerinin yoğun olarak yapıldığı **İstanbul, İzmir, Kocaeli, Mersin, Ankara, Bursa** gibi şehirlerimizde ticaret de gelişmiştir.

TURİZM: İnsanların yaşadıkları yerden ayrılarak başka yerlere kısa süreli geziler yapmasına ve bu gezilerin oluşturduğu faaliyetlerin bütününe turizm denir. Eğlenmek, dinlenmek, doğal güzellikleri ve tarihî mekânları görmek amacıyla yurt içinde ve yurt dışında gezintiye çıkan insanlara ise turist denir.

Yazları uzun ve güneşli geçen, **Akdeniz ikliminin etkisi altında olan kıyı kesimler deniz turizminin** merkezi hâline gelmiştir. **Antalya (Alanya, Manavgat, Kemer), Muğla (Bodrum, Fethiye, Marmaris), İzmir (Çeşme)** gibi.

Yeryüzü şekillerinin **dağlık ve engebeli olduğu alanlar kış turizminin** yapılması için uygundur. **Bursa (Uludağ), Erzurum (Palandöken), Bolu (Kartalkaya)** illeri buna örnektir.

MADENCİLİK: Madenler sanayide kullanılan doğal ham maddelerdir. Ülkemiz maden bakımından oldukça zengindir.

Bor, Balıkesir, Bursa, Kütahya ve Eskişehir çevresinde çıkarılır, dünyada en fazla ülkemizde bulunduğu için **ülkemiz ilk sıradadır.**

Alüminyum, Seydişehir (Konya) ve Akseki'de (Antalya) çıkarılır.

Krom, Guleman (Elazığ), Fethiye, Köyceğiz (Muğla), Acıpayam (Denizli), Eskişehir, Orhaneli (Bursa)'de çıkarılır.

Demir, Divriği ve Hekimhan çevresinden çıkarılır. Ülkemizde **Karabük'te, İskenderun'da, İzmir'de** ve Karadeniz **Ereğli'de demir çelik fabrikası** vardır.

ORMANCILIK: Ülkemizdeki ormanların önemli bir kısmı Karadeniz ve Akdeniz kıyılarında bulunur. Ülkemizin iç kısımlarında ise yeterli orman yoktur. Ormanlardaki ağaçlar kâğıt, kereste ve mobilya yapımında kullanılır.

HİZMET SEKTÖRÜ: **Eğitim, sağlık, ulaşım, bankacılık** gibi faaliyet alanları hizmet sektörü içinde yer alır. **İstanbul, Ankara, İzmir, Eskişehir, Samsun, Kayseri, Konya, Bursa, Antalya, Adana** gibi şehirler hizmet sektörünün gelişme gösterdiği önemli şehirlerimizden bazılarıdır.

EKONOMİK FAALİYETLER MESLEKLERİ ETKİLER (5. Öğrenme alanı- 2. kazanım)

Meslek: Bir kimsenin geçimini sağlamak için belirli bir süre veya sürekli olarak yaptığı işe meslek denir.

Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler:

- 1- İlgi ve yetenekler
- 2- İstekler
- 3- Cinsiyet ve fiziksel özellikler
- 4- Aile ve çevrenin etkisi
- 5- Meslek hakkında bilgi sahibi olmak.

Toplumun ihtiyaçlarının değişmesi sonucu zaman içinde bazı meslekler geçerliliğini yitirmiştir. Yeni ihtiyaçların ortaya çıkması sonucunda yeni meslekler ortaya çıkmıştır. Örneğin geçmişte ulaşım atlı arabalarla yapılırdı. Bu nedenle de nalbantlık yaygın bir meslekti. Şimdi ulaşım otomobil kullanılmaya başladığı için otomobil tamirciliği bir meslek olarak ortaya çıkmıştır. Teknolojinin gelişmesiyle de birçok yeni meslek ortaya çıkmıştır. Bilgisayar programcılığı, pilotluk, yazılım mühendisliği, reklamcılık günümüzün yaygınlaşan mesleklerindedir.

BÖLGE ADI	EN ÇOK GELİŞEN MESLEKLER
Akdeniz Bölgesi	Turist rehberliği, aşçılık, tercümanlık, animatörlük, otel işletmeciliği
Marmara Bölgesi	Kaptanlık, şoförlük, bankacılık, öğretmenlik, akademisyenlik, mühendislik, doktorluk
Karadeniz Bölgesi	Orman mühendisliği, orman bekçiliği, marangozluk, orman işçiliği
İç Anadolu Bölgesi	Çiftçilik, ziraat mühendisliği
Ege Bölgesi	Mühendislik, işçilik, teknisyenlik
Doğu Anadolu Bölgesi	Besicilik, veterinerlik, çobanlık
G.D. Anadolu Bölgesi	Maden mühendisliği, maden işçiliği, sondaj teknikerliği, iş güvenliği uzmanı

EKONOMİ ve SOSYAL HAYAT (5. öğrenme alanı- 3. Kazanım)

Ekonomik faaliyetlerin çeşitleri insanların sosyal hayatlarını da olumlu yönde etkilemektedir. Herhangi bir doğal, tarihi, turistik veya önemli bir spor merkezi'nin etrafındaki bulunan köylerde çeşitli özellikler ortaya çıkmaktadır. Oralara dükkânlar ve satış yerleri kurularak orada insanlara hizmetler verilmektedir. Oteller açılarak halkın geçim kaynağında değişiklikler meydana gelmektedir. Böylece halk ekonomik şartlarını düzelterek daha geniş ekonomik faaliyetlerde bulunabilmektedir. Toplumsal kaynaşmalar daha fazla görülmektedir. Örneğin Bolu Kartalkaya yakınlarındaki bir köyde halkın geçim kaynağı tarım, hayvancılık ve ormancılık iken turizm'den dolayı köylüler otel açmış, yarı yolda kalan araçlara zincir takarak ve traktörle çekerek geçim kaynaklarını çok artırmışlardır. Küçük dükkanlar açarak köylülerin gelir kaynaklarından biri de ticaret olmuş. Ayrıca turistlerin konaklaya bilmeleri için küçük oteller yapıp işletmeye başlamışlar.

ÜRETİM, TÜKETİM, DAĞITIM AĞI (5. öğrenme alanı- 4. Kazanım)

Üretim: Ekonomik faaliyetler sonucunda yeni bir mal elde edilmesine üretim denir.

Dağıtım: Üreticiler tarafından elde edilen malların, üretildiği yerden tüketiciler tarafından satın alınacağı yere çeşitli araçlarla taşınmasına dağıtım denir.

Tüketim: Üretilen malların ihtiyacı olan insanlar tarafından satın alınması ve kullanılıp harcanmasına tüketim denir.

Tükettiğimiz yiyecekler, okulda oturduğumuz sıralar, giydiğimiz kıyafetler, oyuncaklar ve birçok araç-gereç, ürün, bize ulaşana kadar pek çok aşamadan geçer, bunlardan bir kısmı hiçbir işlem uygulanmadan doğrudan tüketilir, örneğin: Süt, yumurta, ıspanak, domates işlenmeden tüketilen ürünlerdir. Bunların bir kısmı da işlenerek başka bir ürüne dönüştürülür. Örneğin: Tarladan toplanan şeker pancarı fabrikada işlenip şeker haline getirilir.

Örneğin: Kağıt oluşturmak için ağaçların kesilip temizlenmesi gerekir, ağaçlar hamur haline gelebilmesi için silindirden geçirilir ve hamur haline getirilir. Hamur olan cisimler kurutulur, kağıtlar düzleştirilir ve kesilir. Paketlenen kağıtlar taşıma araçlarına yüklenip kırtasiyelere basımevlerine götürülür ve daha sonra elimizde bir defter ya da bir kitap veya bir gazete olarak bize geri döner. Ağaçların kesimini önlemek için artık atık kâğıtlar kullanılmaktadır. Bir ton kâğıt kartonun geri dönüşümü ile 17 ağacın kesilmesi önlenmektedir.

Atık kağıtların yeniden kağıt elde etmek için kullanılması ile çevre daha az zarar görür. Böylelikle diğer atıkların üretime kazandırılması ile hava kirliliği, su kirliliği su kullanımı azalıyor. Kağıdın geri dönüşümünü gerçekleştirmek için atıkları evde, okulda ayrı biriktirmemiz çok önemlidir. Çöplere karışan ve besin bulaşmış kağıtlar kirlenip ıslandığı için geri dönüştürülemez.

YENİ FİKİRLER GELİŞTİRELİM (5. Öğrenme alanı- 5. kazanım)

Girişimci: Mal ve hizmet üretimi yapabilmek için üretim öğelerini en iyi koşullar altında bir araya getiren kişidir.

İyi Bir Girişimcinin Özellikleri:

- ✿ Başarılı olmaya isteklidir.
- ✿ Mücadeleci ve azimlidir.
- ✿ Sorumluluk sahibidir.
- ✿ Keşfedicidir.
- ✿ Ekip çalışmasına önem verir.
- ✿ Başkalarına güvenir ve güven verir.

Örnek Bir Girişimci:

Nuri DEMİRAĞ: Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları inşaatının ilk müteahhitlerindedir. Cumhuriyet döneminin sayılı zenginleri arasına girmiş yeni fikirlere açık olması ve çalışkanlığı ile tanınmış bir iş adamıdır.

Nuri Demirağ, Türkiye'de uçak fabrikasının kuruluşu, paraşüt üretimi gibi ilkleri gerçekleştirmiştir. Demirağ, demiryolu yapımı yanında büyük inşaat projeleri de gerçekleştirmiştir.

Üretilen malların tüketicilere ulaşabilmesi dağıtım yoluyla olmaktadır. Ekonomide üretim kadar dağıtım da önemlidir.

Girişimcilerin yeni bir iş fikrini uygularken uyguladığı aşamalar:

- Ne üreteceğine veya insanlara hangi hizmeti sunacağına karar verir.
- Üretim yapacağı veya hizmet sunacağı yere karar verir.
- İş fikrini hayata geçirmek için ön hazırlıklar yapar.
- Üretim yapar veya hizmet sunar.
- Üretimi yapılan ürünün dağıtımını gerçekleştirir.

BİLİNÇLİ TÜKETİCİ (5. Öğrenme alanı- 6. kazanım)

Tüketici: Herhangi bir malı satın alarak kullanan, para karşılığı hizmetlerden yararlanan kişilere tüketici adı verilir.

Tüketici Hakları: Herhangi bir mal veya hizmeti satın alan kişinin yasal olarak sahip olduğu haklara tüketici hakları denir.

Tüketici haklarını koruyan kurumlardan birisi Tüketici Hakları Derneğidir. Tüketicileri bilinçlendirmek ve haklarını korumak için faaliyet gösterir. Satın aldığımız ürünlerde hiçbir hata olmamalıdır, ürün ambalajında kullanım kılavuzunda ve reklamlarında belirtilen özellikleri taşımalıdır.

Tüketicilerin haklarını korumak için tüketici hakları kanunu çıkarılmıştır. Kanundan yararlanabilmek için bazı sorumluluklarımızı yerine getirmeliyiz.

Öncelikle ürünü nereden ve ne zaman aldığımızı kanıtlamamız gerekir. Bunun için de bize verilen satış fişi, fatura veya satış sözleşmesini saklamalıyız.

Satılan malın taşınması gereken veya vaat edilen nitelikleri taşınamaması durumunda o mal ayıplı olarak nitelendirilir. Ayıplı mal konusunda tüketici hakları kanunu tüketiciye seçenekler sunar. Buna göre ayıplı malı değiştirebiliriz veya ödediğimiz paranın iadesini isteyebiliriz. Ya da ücretsiz olarak tamir ettirebiliriz.

Ürünleri kullanırken bazı kurallara dikkat etmemiz gerekir. Kılavuzdaki kurallara dikkat etmediğimiz zaman ürünü iade edemeyiz. Satıcı ile yapılan bütün görüşmeler sorunu çözmeyebilir bu durumda tüketicinin haklarını öğrenmek ve şikayetlerimizi iletebilmek için başvurabileceğimiz yerler vardır:

- **Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri,**
- **Tüketici Mahkemeleri,**
- **Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Tüketicinin ve Rekabetin korunması Genel Müdürlüğü,**
- **175 Alo Tüketici Hattı,**
- **Tüketici Bilgi Sistemi (<https://tuketici.gtb.gov.tr/tuketici-sikayetleri>)**
- **Tüketicinin korunmasına yönelik faaliyet gösteren dernek ve vakıflar.**

Yukarıda sayılan kurumlara başvurmak için şikayet konusunu içeren bir **dilekçe** kaleme alınmalı ve dilekçeye konuya ait **fiş fatura gibi belgeler** eklenmelidir. Ayrıca bu **kurumların internet sitelerinde şikayet dilekçeleri** vardır. Bunları doldurarak dijital başvuruda yapabiliriz.

6. ÖĞRENME ALANI: ETKİN VATANDAŞLIK

HALKA HİZMET VEREN KURUMLAR (6. Öğrenme alanı- 1.kazanım)

E- Devlet ve Sağladığı Hizmetler: (www.turkiye.gov.tr)

- E-devlet ile; elektronik ortamdan sunulan kamu hizmetlerine (bakanlık birimleri işlemleri, kurumlar, belediyeler ve firmalar) tek bir internet sitesi üzerinden erişim imkanı sunmaktadır. Bizzat kamu kurum ve kuruluşlarınca sağlanan kamu hizmetleri ile ilgili doğru ve güncel bilgilere ulaşma imkanı sağlamaktadır.
- Kamu kurumları arasında bilgi ve belgelerin paylaşımı e- devlet tarafından sunulan hizmetler ile de sağlanabilmektedir. E-devlet tek bir kimlik doğrulaması sayesinde birçok hizmete ikinci bir kimlik doğrulamasına gerek duyulmadan erişilebilmektedir.
- E-devlet üzerinden alınacak bazı elektronik hizmetler için (vergi, harç vb.) ödeme yapılması gerektiğinde ödeme birimi hizmeti sayesinde bu işlem e-devlet kapısı üzerinden kolayca yapılabilmektedir.

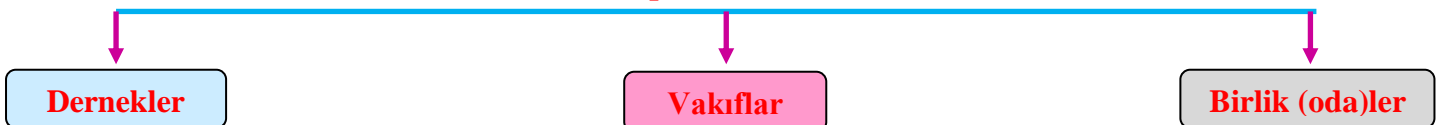
BİLGİ NOTU: Eğitim ailede başlar, okulda devam eder, hayat boyu sürer.

Kızılay'ın Faaliyetleri:

- Doğal afetlerde zarar görenlere çadır, battaniye, giysi ve yiyecek yardımı yapar.
- Yoksul, kimsesiz, düşkünler için aşevleri açar.
- Kan bankasıyla kan bağıışı toplar, ihtiyacı olanlara gönderir.
- Savaşta geçici sağlık merkezleri kurar.

Sivil Toplum Kuruluşu (STK): Devletin ihtiyaçları karşılayamadığı durumlarda, insanların bir araya gelerek oluşturduğu gönüllü kuruluşlara sivil toplum kuruluşları denir.

Sivil Toplum Kuruluşları

SİVİL TOPLUM KURULUŞU	FAALİYETLERİ
MİLLİ EĞİTİM VAKFI (MEV)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Milli Eğitim'e bağlı okulların eğitim öğretim ihtiyaçlarını karşılar. ❖ Eğitim merkezi, tesis, okul yapımı, onarımı yapar. ❖ Eğitime destek için yardım ve bağış kampanyaları düzenler.
TÜRKİYE EĞİTİM GÖNÜLLÜLERİ VAKFI (TEGV)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Eğitime katkıda bulunur. ❖ İyi, eğitilmiş insan yetiştirir. ❖ Teknolojiyi eğitimde kullanır. ❖ Eğitim parkı, gezici öğrenim birimi oluşturarak 7-16 yaş grubu çocukların eğitimini sağlar.
LÖSEMİLİ ÇOCUKLAR VAKFI (LÖSEV)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Lösemili ve kan hastası çocukların eğitimi ve diğer ihtiyaçlarını sağlar. ❖ Kan hastalıkları tedavisi için eğitim ve araştırma kurumları kurar. ❖ Lösemi hastalığını tanıtır, ailelerin problemlerini topluma aktarır. ❖ Lösemili çocuklar hastanesi LÖSANTE'yi kurmuştur. ❖ İlköğretim okulu lösemiye yenen çocuklara hizmet vermektedir.
TÜRK KALP VAKFI	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kalp sağlığı konusunda toplumun bilinçlenmesini sağlar. ❖ Yardım ve bağışlar muhtaç kimselerin sağlığına harcar.
TEMA VAKFI (Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Doğal varlıkları ve çevre sağlığını korur. ❖ Erozyonla mücadele eder. ❖ Ağaç ve orman sevgisini kazandırır. ❖ Çayır ve meraların korunmasını sağlar.
ÇEVRE VE KÜLTÜR DEĞERLERİNİ KORUMA VE TANITMA VAKFI (ÇEKÜL)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Doğal, tarihi ve kültürel varlıkları korur. ❖ Doğal ve kültürel çevreyi korumak için proje geliştirir.
ARAMA KURTARMA DERNEĞİ (AKUT)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ 1999 depreminde insanları göçük altından kurtardı. ❖ Yardımları felaketzedelere ulaştırır. ❖ 2006'da Yunanistan (Atina) ve daha sonra Tayvan, Pakistan depremleri ile Endonezya'da Tsunami felaketlerinde gönüllü olarak çalıştı. ❖ 2011'de Van'da meydana gelen depremde arama kurtarma çalışmalarına katıldı.

KURUMLARIN KARŞILAŞTIRILMASI

RESMİ KURUMLAR	SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Rollerini kurumlar tarafından belirlenir. ❖ Sadece çalıştığı kurumun amaçlarına göre hareket eder. ❖ İş karşılığında ücret alır, kazanç elde eder. ❖ Çalışma zorunluluğu ve saatleri vardır. ❖ Çalışanlar arasında ast-üst ilişkisi vardır. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Rollerini gönüllü olarak belirlenir. ❖ Tüm toplumu ilgilendiren sorun ve konularla ilgili çalışırlar. ❖ Ücret almaz, kazanç elde etmezler. ❖ Çalışma zorunluluğu ve belli çalışma saatleri yoktur. ❖ Çalışanlarda ast-üst ilişkisi yoktur, dayanışma ve yardımlaşma vardır.

Kurumların Benzer (ortak) Özellikleri:

- ➡ Her ikisi de toplumsal sorunlar ve bireyin sorunları ile ilgilenirler.
- ➡ Yasalara uygun bir biçimde çalışırlar.
- ➡ Dayanışma ve işbirliği içindedirler.
- ➡ İkisi de yasal kuruluştur.
- ➡ İkisinin de amacı topluma hizmet etmektir.

YAŞADIĞIM YERİN YÖNETİMİ (6. Öğrenme alanı- 2.kazanım)

A- Merkezi Yönetim Birimleri: Cumhurbaşkanlığı ve Bakanlar Kurulundan oluşur.

B- Merkeze Bağlı Yönetim Birimleri:

1- **İl Yönetimi:** İller valiler tarafından yönetilir. Türkiye'de 81 il vardır.

2- **İlçe yönetimi:** İlçeler kaymakamlar tarafından yönetilir. Türkiye'de 957 ilçe vardır.

C- Yerel Yönetim Birimleri:

1- **Muhtarlıklar:** Mahalle ve köylerin yönetimini yapar, halkın oylarıyla seçilir.

2- **Belediyeler:** Belediye başkanı tarafından yönetilir, il, ilçe ve beldelerde yer alır.

Vali: İl yönetiminin başında bulunur. Valiler, İçişleri Bakanlığının teklifi, Bakanlar Kurulu'nun kararı ve Cumhurbaşkanlığı'nın onayı ile atanır.

Valiler, İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak çalışır. İllerde bakanlıklara bağlı müdürlükler valinin emrindedir.

Valinin Görevleri:

- ✿ **İl yönetiminin başıdır,** ilde devletin ve hükümetin temsilcisidir.
- ✿ **Mahkeme ve askeri birliklerin dışında,** kaymakamlığa ve köy idarelerine bağlı yerleri denetler.
- ✿ Yasa, yönetmelik, bakanlar kurulu kararları ve bakanlık emirlerini uygular.
- ✿ İlin kültür, eğitim, sağlık, ulaşım ve ekonomik alanlarda gelişip kalkınması sağlar.
- ✿ İldeki huzur ve güvenliği sağlar.
- ✿ İl idare kurulu çalışmalarına başkanlık eder.
- ✿ Halkın dilek ve ihtiyaçlarını gözden geçirir, gereğini yapar.
- ✿ İldeki vatandaşların yönetim ile ilgili istek ve şikayetlerini dinler.
- ✿ Yabancıların başvuru ve ziyaretlerini kabul eder.
- ✿ Bayram törenlerine başkanlık eder, halkın bayramını kutlar.

Kaymakam: İlçe yönetiminin başında bulunur. Kaymakamlar, İçişleri Bakanlığının teklifi, bakanın uygun görmesi ve cumhurbaşkanının onayı ile atanır.

İlçe yönetimi, bakanlıklar ve il müdürlerinin uzantısı olan müdürlüklerden oluşur ve kaymakam başkanlığında toplanır.

Kaymakamın Görevleri:

- ◆ **İlçede hükümeti temsil eder,** hükümet adına yasalar, yönetmelikler ve hükümet kararlarını uygular.
- ◆ Validen aldığı emirleri yerine getirir.
- ◆ İlçedeki halkın mal ve can güvenliğini sağlar.
- ◆ İlçedeki halkın dertlerini dinler, ihtiyaçlarını yerine getirir.
- ◆ Milli bayramlarda ilçedeki törenlere başkanlık eder.
- ◆ İlçenin gelişip kalkınması için çalışmalar yapar.

Belediye Başkanının Görevleri:

- ❖ Yol, su, kanalizasyon gibi altyapı çalışmaları yapar.
- ❖ Satılan ürünlerin sağlığa uygunluğunu denetler.
- ❖ Çöpleri toplar, çevrenin temizliği için gerekli tedbirleri alır.
- ❖ Parklar inşa eder, bunların bakımını yapar.
- ❖ Yangın, sel, deprem gibi afetlerde halka yardım eder.
- ❖ Toplu taşıma hizmetinin sunulmasını sağlar.

- ❖ Halkın planlı ve sağlıklı bir çevrede yaşamasını temin eder.
- ❖ İhtiyaç sahibi halka yardım ulaştırır.
- ❖ Eğitim, kültür, sanat ve spor faaliyetlerine destek verir.

Muhtarın Görevleri:

- Mahalleye yeni taşınanların kayıt işlemlerini yapar.
- Seçimler öncesinde oy kullanacak kişileri gösteren seçmen kâğıtlarının dağıtılmasını sağlar.
- Herhangi bir salgın hastalık ortaya çıkarsa ilgili kurumları bilgilendirir.
- Resmî kimlik belgesini kaybedenler için gerekli olan belgeleri hazırlar.
- Mahallesinde gördüğü ihtiyaçları belediye, kaymakamlık ve valilik gibi kurumlara bildirir.
- Okula başlaması gereken çocukları belirler, eğitim kurumlarıyla paylaşır.
- Doğum ve ölümler sonrası gerekli belgeleri hazırlar.

TEMEL HAKLARIMIZI ÖĞRENELİM (6. Öğrenme alanı- 3.kazanım)

Temel Hak: Bir insanın doğuştan sahip olduğu ve insanca yaşayabilmesi için gerekli olan haklara temel hak denir.

Temel haklar devlet tarafından anayasa ile korunma altına alınmıştır. İnsanlar yaşamak, eğitim almak, sağlıklı bir yaşam sürmek, özel hayatlarının gizli tutulmasını istemek, konut sahibi olmak, geçimini sağlamak için çalışma gibi temel haklara sahiptir.

Kişi Dokunulmazlığı Hakkı (Yaşama Hakkı) (madde 17) : Yaşamak en temel hakkımızdır ve herkesin ilk görevi çocukları korumaktır. Çocuklar görüşlerini serbest ifade etme hakkına sahiptir. Çocukları ilgilendiren konularda görüşlerinin dikkate alınması gerekir.

Özel Hayatın Gizliliği Hakkı (madde 20): Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.

Konut Dokunulmazlığı Hakkı (madde 21): Kimsenin konutuna dokunulamaz. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz.

Sağlık Hakkı (madde 56): Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir. Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Eğitim Hakkı (madde 42): Kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz. İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır.

Seçme ve Seçilme Hakkı (madde 67): Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir. On sekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme, seçilme ve halk oylamasına katılma haklarına sahiptir.

Haberleşme Özgürlüğü (madde 22): Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz.

Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü (madde 23): Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir. Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak; Seyahat hürriyeti, suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek; Amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir. Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, vatandaşlık ödevi ya da ceza soruşturması veya kovuşturması sebebiyle sınırlanabilir. Vatandaş sınır dışı edilemez ve yurda girme hakkından yoksun bırakılamaz.

Çalışma ve Dinlenme Hakkı (madde 50): Kimse yaşına cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmaz.

Tüm çocuklar aile, okul gibi çeşitli grupların içinde bulunur. Çocuklar hangi grubun içinde bulunursa bulunsun etkin ve katılımcı bir vatandaş olmalı, çocukları ilgilendiren konularda alınan kararlara katkı sağlamaya çalışmalıdır. Ailede, sınıfta ya da okulda alınan kararlar konusunda fikirler belirterek, kararlara katkı sağlayarak, hem düşünce özgürlüğü kullanılmış hem de alınan kararlarda söz sahibi olunmuş olur.

Katılma Hakkı (madde 67): Katılma hakkına en iyi örnek genel ve yerel seçimlerde oy kullanmak ve aday olmaktır. Sivil toplum kuruluşlarında yer almak, çevremizdeki sorunlar ile ilgili düşüncelerimizi yetkililere iletmek de başka bir katılım biçimidir.

“Vatandaşlar kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir.”

Çocuklar 18 yaşına geldiğinde anayasadaki bu madde de yer alan katılma hakkından yararlanabileceklerdir. Böylece etkin bir vatandaş olarak ülkenin yönetiminde söz sahibi olacaklardır.

Özgürlük: Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya uğramadan düşünebilmek ve davranabilmektir. Düşünce özgürlüğü ise görüşlerimizi başkalarıyla paylaşma ya da paylaşma konusunda özgür olmak anlamına gelir. Hepimiz bu özgürlüğe sahibiz.

Din ve Vicdan Özgürlüğü (madde 24): Herkes vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir. Kimse ibadete, dinî ayin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz. Din ve ahlak eğitim ve öğretimi devletin gözetim ve denetimi altında yapılır.

Düşünce ve Kanaat Hürriyeti (madde 25): Herkes düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.

Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyeti (madde 26): Herkes düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hakkımızı kullanırken başkalarına saygısızlık etmemeli, onların haklarını çiğnememeliyiz.

EGEMENLİK ve BAĞIMSIZLIK SEMBOLLERİMİZ (6. Öğrenme alanı- 4.kazanım)

BİLGİ NOTU: Anayasamıza göre **milli marşımız olan “İstiklal Marşı”, başkentimiz olan “Ankara” bayrağımız olan “Türk bayrağı” değiştirilemez, değiştirilmesi teklif dahi edilemez.**

BAĞIMSIZLIK SEMBOLLERİMİZ

Türkiye Büyük Millet Meclisi: Milli mücadele sırasında **23 Nisan 1920’de** açılan **TBMM** ulusal egemenlik sembolümüzdür.

Bayrağımız: Ay yıldızlı, al bayraktır. Kırmızı renk hakimiyeti, beyaz renk güç, adalet ve temizliği ifade eder.

Dilimiz: Dilimiz Türkçedir. Bağımsızlık sembolüdür.

Bayrağımızın şekli, 29 Mayıs 1936’da çıkarılan “Bayrak Kanunu” ile belirlenmiştir.

Başkentimiz: Türkiye'nin **başkenti Ankara’dır**. 13 Ekim 1923 tarihinde başkent ilan edilmiştir.

Milli Marşımız: **Milli marşımız İstiklal Marşı’dır. Marşımızın yazarı Mehmet Akif Ersoy’dur. 12 Mart 1921 tarihinde kabul edilmiştir.** 1930’da **Osmanlı Zeki Üngör tarafından bestelenmiştir.**

Paramız (Türk Lirası): Ulusal bağımsızlık sembolümüzdür. Ülkemizin para birimi Türk Lirası (TL)’dir. (₺)

MEHMET ÂKİF ERSOY (1873-1936) : İstanbul’da doğdu. Ziraat ve Baytar Mektebinde okudu. Edebiyat öğretmenliği yaptı. Çeşitli dergilerde yazı ve şiirleri yayınlandı. Millî Mücadele başlayınca Anadolu’ya geçti. Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne **Burdur milletvekili** olarak katıldı. Halkı işgaller konusunda uyarmak ve Millî Mücadele’ye destek olmalarını sağlamak için Anadolu’yu dolaştı. Şiirlerini **“Safahat”** adlı kitabında topladı. İstanbul’da vefat etti.

7. ÖĞRENME ALANI: KÜRESEL BAĞLANTILAR

YAŞADIĞIM YERİN ÜLKE EKONOMİSİNE KATKISI (7. Öğrenme alanı- 1.kazanım)

İnsanların çok çeşitli ihtiyaçları vardır. Ülkeler insanların ihtiyaçlarını karşılamak için üretim yapar. Bir ülkenin bölgeleri arasında yetiştirilen ürün ve üretilen mallar bakımından farklılıklar vardır. Bu durum ülkeler için de geçerlidir. Ülkeler kendi ülkelerinde üretilmeyen veya talebi karşılanmayan ürünleri başka ülkelere alır. Kendi ürettikleri ürünleri de başka ülkelere satar. Böylece ülkeler arasında ticaret ortaya çıkar. Ülkeler arasındaki ticaret kaçınılmazdır. Çünkü her ülkenin kaynakları, teknolojisi, insan gücü birbirinden farklıdır.

Türkiye de diğer ülkeler gibi ihtiyaç duyduğu **petrol, doğalgaz, elektronik cihazlar gibi ürünleri ithal** ederken ihtiyaç fazlası olan **findık, buzdolabı, otomobil, çeşitli makineler, tekstil ürünleri** vb. **ihraç** eder.

İhracat (Dış Satım): Bir ülkenin başka bir ülkeye mal satmasına ihracat (dış satım) denir. Örnek: Ülkemizden findık, tekstil ürünlerini başka ülkelere satar.

İthalat (Dış Alım): Bir ülkenin başka bir ülkeden mal almasına ithalat (dış alım) denir. Örnek: Başka ülkelere aldığımız petrol, doğalgaz, elektronik cihazlar gibi.

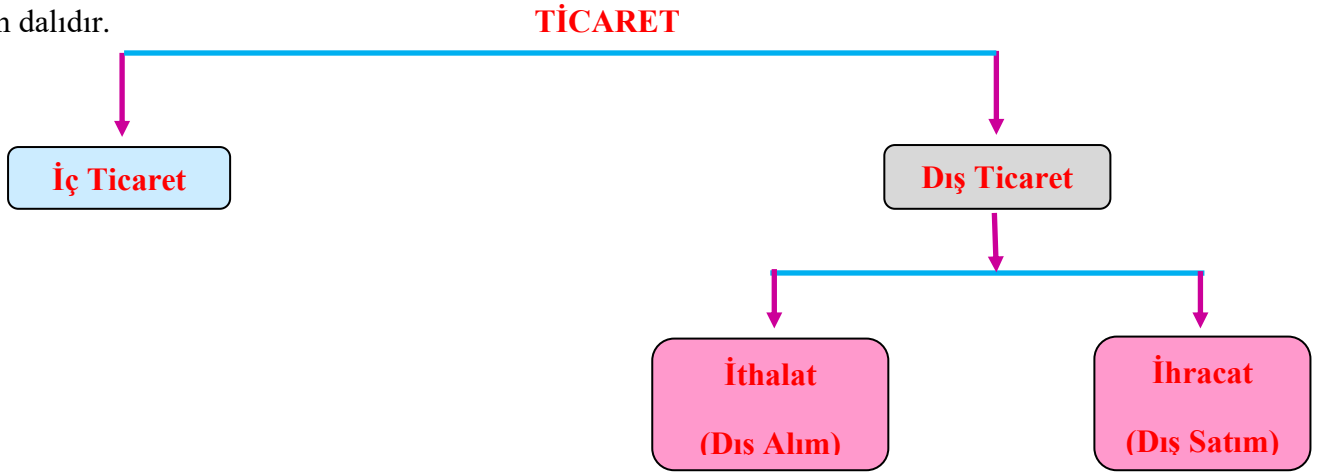
Ülke ekonomisinin kalkınması için ihracatın çok olup ithalatın az olması gerekir. Ülkemizin dışarıdan aldığı ürünler sattıklarından daha fazladır. Bu durum ülke ekonomisini olumsuz etkilemektedir. Ülkemiz, tarım, hayvancılık, madencilik, sanayi ve turizm yönünden farklı özelliklere sahiptir. Bu nedenle ülkemizde üretilen ürünler çok çeşitlidir. Bu ürünlerin ihracatını artırmak için yapılacak çalışmalar hem o yerin ekonomisine dolayısıyla ülke ekonomisine katkı sağlayacaktır.

Denizli'nin Tavas ilçesine bağlı Kızılcabölük beldesindeki üretilen el dokuması peştemaller ABD, İngiltere, İtalya, Fransa, Almanya gibi ülkelere ihraç edilmektedir. Böylece ülke ekonomimiz gelişmektedir.

Isparta dünya gül yağı üretiminin % 65' ini karşılamaktadır. Gülyağı üretiminden 30 milyon avro gelir elde etmektedir. Fransa, Kanada, ABD, Japonya, Suudi Arabistan gibi 15 ülkeye ihracat yapılmaktadır. Gül böylece sadece bölge ekonomisine değil, Türkiye ekonomisine de çok büyük katkı sağlamaktadır.

EKONOMİK İLİŞKİLERDE TEKNOLOJİ (7. Öğrenme alanı- 2.kazanım)

Ekonomi: Toplumların üretim, değişim, bölüşüm, tüketim yapısını ve işleyişini inceleyen bilim dalıdır.

Ticaret: Mal ve hizmet alım satımına denir.

İç Ticaret: Ülke içinde yapılan ticarete denir.

Dış Ticaret: Ülkeler arası yapılan ticarete denir.

İthalat (dış alım): Bir ülkenin başka bir ülkeden mal almasına denir.

İhracat (dış satım): Bir ülkenin başka bir ülkeye mal satmasına denir.

Türklerin Kullandığı Ticaret Yolları:

➤ **Kral Yolu:** Lidyalıların başkenti Sard'dan başlayan İran'ın Susa kentine kadar devam eden yoldur. Yaklaşık 9 metre genişliğe sahip olan yolun üstünde 800 köprü ve ortalama 30 km'de bir olmak üzere 111 konaklama alanı bulunuyormuş. Kral Yolu sayesinde kervanlar Anadolu'nun zenginliklerini doğuya taşıyor, atlı kuryeler haberleri süratle iletiyor, devlet işleri sorunsuzca hallediliyormuş.

➤ **İpek Yolu:** Çin'den başlayıp Avrupa'ya kadar uzanan tarihi ticaret yoluna İpek yolu denilmektedir. Adını Çin'den gelen başlıca mal olan ipekten alan İpek yolu doğuyu batıya ulaştıran önemli bir yoldur. Bu yol doğu batı arasında siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkilerin kurulmasında köprü vazifesi görmüştür.

İpek yolunda ipeğin yanı sıra baharat, değerli taşlar, kürk, tahıl, cam, bal, yağ gibi ürünler de taşınmıştır.

Tarihte birçok devlet (Hunlar Çin ile, Köktürkler Bizans ve Sasanilerle) bu yola sahip olmak için savaşmışlardır.

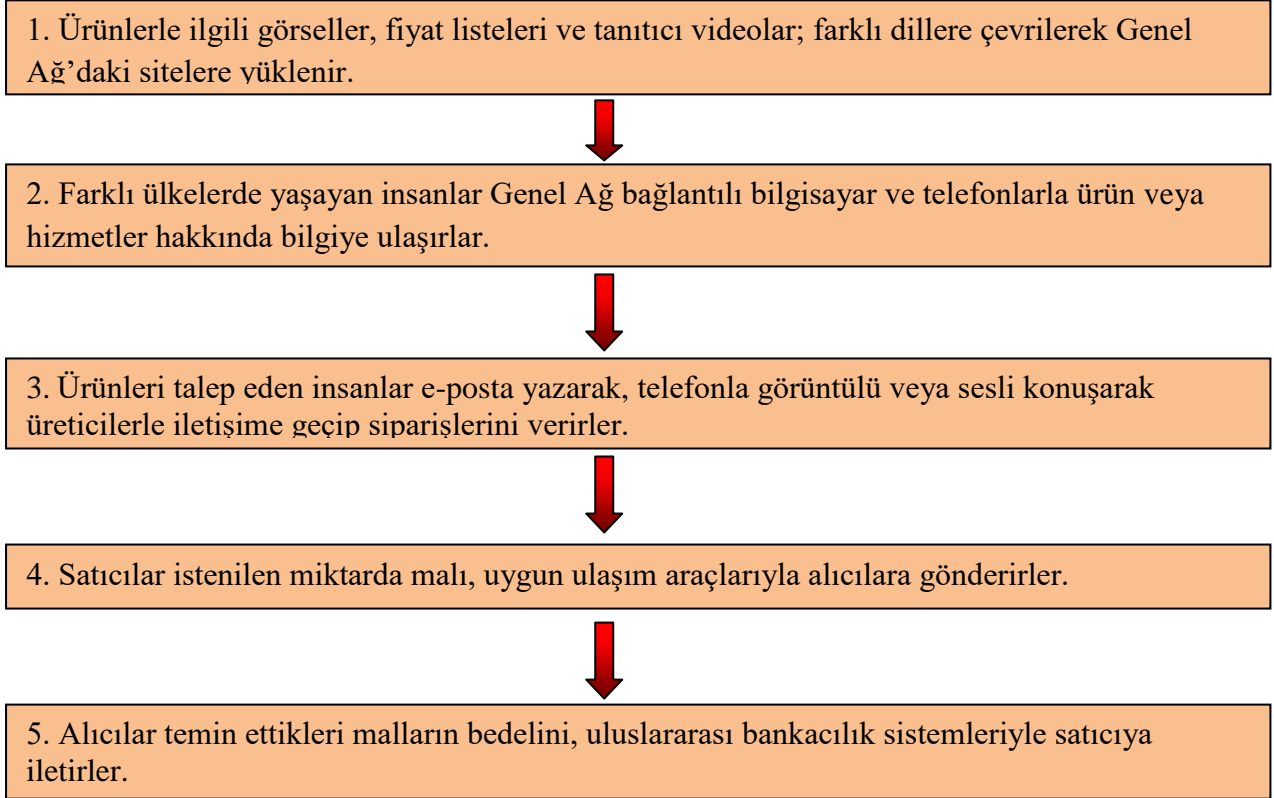
➤ **Baharat Yolu:** Avrupa'ya baharat taşıyan yoldur. Hindistan ve Seylan'dan Kızıldenizdeki Akabe Körfezi'ne Yemen ve Basra Körfezi'ne giden yoldur.
Coğrafi keşiflerle yeni yollar bulununca Baharat Yolu önemini yitirdi.

İletişim: Herhangi bir olayın duygu ve düşüncenin çeşitli yollarla başkalarına aktarılmasına iletişim denir.

Ulaşım: Yolcuların, malların, ürünlerin, paraların, haberlerin bir yerden başka bir yere taşınması ve ulaştırılmasıdır.

İletişim Ve Ulaşım Teknolojilerinin Ülkeler Arasındaki Ekonomik İlişkilere Katkısı Diyagramı

BİLGİ NOTU: En ekonomik (ucuz) ulaşım yolu demiryolu ulaşımıdır.

BİLGİ NOTU: En çok kullanılan ulaşım yolu karayolu ulaşımıdır.

TURİZM ve ULUSLAR ARASI İLİŞKİLER (7. Öğrenme alanı- 3.kazanım)

Turizm: Dinlenme, eğlenme, görme, tanıma amacıyla yapılan gezilere turizm denir.

Turizm Çeşitleri:

1- İç Turizm: Turistlerin kendi ülkeleri içinde yaptıkları gezilere denir. **Örnek:** İstanbul'dan Pamukkale'ye yapılan gezi.

2- Dış Turizm: Turistlerin kendi ülkeleri dışında yaptıkları gezilere denir. **Örnek:** Almanya'dan Türkiye'ye yapılan gezi.

Turist: Dinlenmek, eğlenmek, görmek ve tanımak gibi amaçlarla geziye çıkan kimselere denir.

Turizminin Faydaları:

- Ortak miras ürünlerinin tanınmasına ve tanıtılmasına katkı sağlar.
- Ülkemizin ve ülkelerin uluslararası ilişkilerinin güçlenmesini sağlar.
- İnsanlar ve ülkeler arasındaki barış ve huzuru sağlar.
- Dünya barışına katkı sağlar.

Turizm Türleri:

1- Kış Turizmi:

Kayak yapılan yerler:

Uludağ (Bursa) Kartalkaya (Bolu) Erciyes (Kayseri)
Palandöken (Erzurum) Ilgaz (Kastamonu)

2- Deniz Turizmi: Akdeniz, Ege, Marmara ve Karadeniz kıyıları.

3- Dağ ve Yayla Turizmi: Karadeniz'de Kaçkar Dağları, Ayder Yaylası (Rize) Tekir Yaylası (Kayseri)

4- Sağlık Turizmi: Afyon (Gazlıgöl) kaplıcaları, Ankara (Ayaş) kaplıcaları, Denizli (Karahayıt) kaplıcaları

Turizmin Ülkelere Kazandırdıkları:

- 🌿 Farklı insanlar arasında kültürel bağlar kurar. **(Kültürel)**
- 🌿 Doğal ve kültürel varlıklar tanınır. **(Kültürel)**
- 🌿 Doğal ve kültürel varlıkların uluslararası koruma altına alınmasını sağlar. **(Kültürel)**
- 🌿 Farklı ülkelerin insanlarıyla kurulan dostluk ülkeler arası iletişimi olumlu etkiler. **(Sosyal)**
- 🌿 Turistler gezdiği yerlerin kültüründen etkilenir. **(Sosyal)**
- 🌿 Turistler gittikleri yerlere döviz (para) bırakır. **(Ekonomik)**
- 🌿 Turizmin olduğu yerlerde iş imkanları artar. **(Ekonomik)**

ORTAK MİRASIMIZ (7. Öğrenme alanı- 4.kazanım)

Ortak Miras: İnsanlığın kuşaktan kuşağa bıraktığı, maddi ve manevi değerlerin tümüne denir.

Ortak Mirasın Özellikleri:

- 🌿 Ortak miras, tüm insanların binlerce yıl süresince oluşturduğu birikimdir.
- 🌿 Ortak miras, tek bir ulusa ait değil, tüm insanlığın malıdır.
- 🌿 Ortak mirasa katkıda bulunmak tüm insanlığın yararına.
- 🌿 Her insan ve millet ortak miras ürünlerinden yararlanma hakkına sahiptir.
- 🌿 Ortak mirası korumak ve yeni katkılar sağlamak tüm insanlığın görevidir.

Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO): İnsanlığın ortak mirasını korumak amacıyla oluşturulmuş, Birleşmiş Milletler Teşkilatıdır.

1975 yılında kültürel ve doğal varlıkları korumak için sözleşme imzalanmıştır. Türkiye de 1982 yılında kabul etmiştir.

Kültürel Miras Alanları: Tarihi binalar, arkeolojik kazılar, anıtsal heykel ve tablolar, kentler, kentlerin belirli bir alanı kültürel miras alanıdır.

Doğal Miras Alanları: Doğal güzellikler, türleri tehlike altında olan bitki ve hayvan varlıkları doğal miras alanıdır.

Ülkemizdeki Dünya Miras Listesi

- ❖ Pamukkale-Hierapolis (Denizli)
- ❖ Hattuşaş (Boğazköy) (Çorum)
- ❖ Safranbolu evleri (Karabük)
- ❖ Göreme Parkı ve Kapadokya (Nevşehir)
- ❖ İstanbul'un tarihi alanları (İstanbul)
- ❖ Nemrut Dağı (Adıyaman Kahta ilçesi)
- ❖ Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (Sivas)
- ❖ Truva Antik Kenti (Çanakkale)
- ❖ Xanthos-Letoon (Muğla-Antalya)
- ❖ Selimiye Camii (Edirne)
- ❖ Çatalhöyük kenti (Konya)
- ❖ Bergama kültürel peyzaj alanı (İzmir)
- ❖ Ani Harabeleri (Kars)
- ❖ Efes Antik Kenti (İzmir)
- ❖ Afrodisyas (Aydın)
- ❖ Diyarbakır Kalesi (Diyarbakır)
- ❖ Cumalıkızık (Bursa)
- ❖ Göbeklitepe(Dünyanın ilk tapınağı) (Şanlıurfa)

BİLİM MİRASINA ÖRNEKLER

BİLİM İNSANI	YAPTIĞI ÇALIŞMALAR
Louis PASTEUR	--- Fizik, kimya, tıp alanında çalışmıştır. --- Kuduz aşısını bulmuştur.
Madam CURİE	--- Kanseri tedavi eden radyoaktivite ışınlarını bulmuştur. --- İki defa Nobel ödülü alan ilk bilim insanıdır.
Gazi YAŞARGİL	--- Mikro cerrahi yöntemiyle beyin ameliyatı yapmıştır. --- Dünya Beyin Cerrahları Birliği tarafından " yüzyılın adamı " seçilmiştir.
Aziz SANCAR	--- ABD Ulusal Bilimler Akademisine seçilen ilk Türk'tür. --- DNA harita araştırması sayesinde 2015 yılında Nobel Kimya ödülünü kazanmıştır.

Ülkelerde Dünya Miras Listesi

❖ Çin Seddi	(Çin)
❖ Orhun Anıtları	(Göktürk Devleti-Moğolistan)
❖ Özgürlük Heykeli	(Amerika)
❖ Eyfel Kulesi	(Fransa)
❖ Mostar Köprüsü	(Bosna)
❖ Sultan Murat Türbesi	(Kosova)
❖ Taç Mahal	(Hindistan)
❖ Colloseum	(İtalya)
❖ Keops Piramidi	(Mısır)
❖ Mustafa Paşa Camii ve Türbesi	(Makedonya)
❖ Pizza Kulesi	(İtalya)

Dünyanın Yedi Harikası

❖ Babil'in Asma Bahçeleri	(Irak)
❖ İskenderiye Feneri	(Mısır)
❖ Mısır Piramitleri	(Mısır)
❖ Rodos Heykeli	(Rodos Adası-Yunanistan)
❖ Zeus heykeli	(Yunanistan)
❖ Artemis Tapınağı	(Efes-Türkiye)
❖ Mauseleum	(Bodrum-Türkiye)

HAZIRLAYAN:

Mustafa KARAKUŞ

Sosyal Bilgiler Öğretmeni

**DAHA FAZLA BİLGİ ve PAYLAŞIMDAN HABERDAR OLMAK İÇİN AŞAĞIDAKİ LİNKE
TIKLAYINIZ.**

www.karakusmustafa.com